

Освітні портали

- <http://osvita.ua> Освітній портал "Освіта.UA".
- <http://shodennik.ua> Інтернет-проект, метою якого є створення єдиної освітньої мережі для всіх учасників освітнього процесу.
- <http://school.xvatit.com> Гіпермаркет знань.
- <http://klasnaocinka.com.ua> Класна Оцінка - безкоштовна інформаційна система для шкіл, дитячих садків та інших організацій.
- <http://www.osvita.org.ua> "Освітній портал" - все про освіту України.
- <http://ukped.com> Українська педагогіка.
- <http://uchiteli.com.ua> Сайт учительської взаємодопомоги: методичні матеріали, календарні плани, відеоуроки та інше.
- <http://shkola.ua> Новий навчальний портал.
- <http://teacherjournal.com.ua> Учительський журнал он-лайн.
- <http://www.edu.kiev.ua> "Освіта в Україні. Цей сайт представляє усі українські інформаційні ресурси, що пов'язані з освітою (за словами власників).
- <http://myeducation.com.ua> Потужний незалежний освітній ресурс, основною метою якого є допомога у отриманні якісних освітніх послуг кожною людиною протягом життя.
- <http://window.edu.ru> Єдине вікно доступу до освітніх ресурсів (Росія).
- <http://svitosvit.ua> Українська мережа навчальної інформації та освітніх послуг "СвітОсвіт".
- <http://ped.sumy.ua> Українська педагогіка. (Неофіційний сайт ГНПУ імені Олександра Довженка.)
- <http://den-za-dnem.ru> Школа: день за днем. Педагогічний альманах.
- <http://www.uroki.net> Метою даного сайту, є допомога молодим і починаючим вчителям у складанні поурочно і тематичного планування, сценаріїв шкільних свят, в розробці відкритих уроків з різних шкільних предметів, класних годин.
- <http://www.intellect-invest.org.ua> Портал сучасних педагогічних ресурсів.
- <http://znannya.info> Інформаційний портал "Знання".
- <http://www.obrazovanie.by> Освіта і навчання в Білорусі.
- <http://rg-zigzag.com.ua> Освітній портал «Репетиторська група «Зигзаг».
- <https://sites.google.com/site/ulejconf> Вчитель у мережі.
- <http://adu.by> Науково-методична установа «Національний інститут освіти» Міністерства освіти Республіки Білорусь.
- <http://pedsovet.org> Всеросійська інтернет-педада.
- <http://nastaunik.info> Сайт знайомить з тенденціями освіти у світі, з новими технологіями і методами викладання, а також результатами їх застосування в Білорусі. Програмна оболонка дозволяє скопіювати інформацію, а також додати свої розробки.
- <http://metodportal.net>

Електронні бібліотеки

- <http://www.nbuv.gov.ua> Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського.
- <http://www.library.edu-ua.net> Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського.
- www.ukrlidword.riev.ua Бібліотечний світ України.
- <http://nkozlov.ru> Сайт Козлова Миколи Івановича, прекрасного психолога та письменника.
- <http://www.koob.ru> Куб - електронна бібліотека. Знання про те, як стати щасливими і успішними.
- <http://libkruz.com> Велика Кримська електронна бібліотека.
- <http://www.krelib.com> Кримська електронна бібліотека.
- <http://www.mirknig.com> Світ книг.
- <http://www.twirpx.com> Електронна бібліотека.

- <http://el-biblioteka.at.ua> Електронна бібліотека.
- <http://publ.lib.ru> Публічна бібліотека(Електронні книжкові полиці Вадима Єршова і К °).
- <http://scepsis.ru> Науково-просвітницький журнал «Скепсис».
- <http://www.infanata.com> Електронна бібліотека.
- <http://www.alleng.ru> "Для всіх, хто навчається." Велика бібліотека навчально-методичної літератури.
- <http://metodportal.net> Методичний портал.
- <http://www.lib.ua-ru.net> Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники, дисертації, автореферати.)
- <http://www.nbuv.gov.ua/portal> Наукова періодика України (журнали та збірники наукових праць).
- <http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc%5FGum/Vlush> Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Збірник наукових праць.
- <http://books.tr200.net> Електронна бібліотека.
- <http://www.e-reading.org.ua> Електронна бібліотека.
- <http://eek.diary.ru/p150246728.htm?from=last#527974160> Українські підручники з математики.
- <http://ua.bookfi.org> Найбільша електронна бібліотека рунету. Пошук книг і журналів.
- <http://www.ukrlib.com.ua> Найбільша в інтернеті електронна бібліотека української літератури, яка крім українських книжок пропонує також літературну енциклопедію, біографії, шкільні твори, учнівські реферати, стислі перекази змісту творів з української та зарубіжної літератури.
- <http://ihtik.lib.ru> Електронна бібліотека Іхтіка.
- <http://royallib.ru> Електронна бібліотека RoyalLib.ru.
- <http://lib.adtm.ru> Бібліотека розумних книг.
- <http://www.dissercat.com> Електронна бібліотека дисертацій. Більше 750 000 повних наукових текстів.
- <http://dic.academic.ru> Словники та енциклопедії.
- <http://www.biblioclub.ru> Університетська бібліотека (онлайн).
- <http://padabum.com> Безкоштовна електронна бібліотека.
- <http://elibrary.ru> Наукова електронна бібліотека.

Психологія та педагогіка

- <http://www.psychologos.ru> Психологос - енциклопедія практичної психології, яка створюється професіоналами і ілюструється усіма. Тут ви знайдете чіткі визначення основних понять, які використовуються в психології, сучасні погляди фахівців та практичні поради щодо вирішення особистих і ділових проблем.
- <http://nkozlov.ru> Сайт Козлова Миколи Івановича, прекрасного психолога та письменника.
- <http://www.anovikov.ru> Сайт академіка РАО Новікова А.М.
- <http://www.v-kontekste.ru> Самопізнання і особистісний ріст людини.
- <http://www.dompashkova.ua> Будинок Пашкова.
- <http://www.syntone-kharkov.com.ua> Клуб практичної психології «Синтон-Харків».
- http://rjews.net/v_rotenberg Сайт Вадима Роттенберга.
- http://jorigami.narod.ru/PP_corner/Classics/Classics.htm Вибрані праці класиків наукової педагогіки.
- <http://www.classs.ru> Ефективне навчання ефективності.
- <http://teoria.ru> Теорія педагогіки.
- <http://rpio.ru/data/2558.htm> Ми пропонуємо Вам, перегортаючи сторінки нашого сайту завжди бути в курсі всіх нововведень у галузі освіти і науки Російської федерації.
- <http://www.acmeology.com> Акмеологія і психологія професійної діяльності.
- <http://eidos.ru/journal/index.htm> Інтернет-журнал "Ейдос".
- <http://www.psychology-online.net> Матеріали з психології (статті, книги ...).

- <http://azps.ru> А. Я. Психологія: описи психологічних тестів, тестування онлайн, тренінги, вправи, статті, поради психологів.
- <http://forum.myword.ru> Шлях до самопізнання.
- <http://psihologion.ru> Психологи ONLINE.
- <http://ccupp.ru> Центр консультування і коучінга при університеті практичної психології.

Інформаційна безпека

- <http://zillya.com> Zillya! Антивірус – перший безкоштовний національний антивірус, що гарантує кожному українцю комплексний захист від будь-якого типу загроз.
- <http://zillya.ua/livecd.html> Zillya! LiveCD був розроблений спеціально для випадків, коли операційна система користувача пошкоджена зловмисним ПЗ і вже нездатна коректно працювати, або взагалі не завантажується.
- <http://www.free-av.com/en> <http://www.free-av.ru> Сайти антивірусної програми "Avira AntiVir Personal - FREE Antivirus".
- <http://www.clamav.net/about/win32> Сайт безкоштовної антивірусної програми ClamAV (сторінка для завантаження).
- <http://www.drweb.com> Компанія «Доктор Веб» - російський розробник засобів інформаційної безпеки.
- <http://www.drweb.com/unlocker/index> Безкоштовне розблокування комп'ютера.
- <http://www.freedrweb.com/livecd> Якщо дії шкідливих програм зробили неможливою завантаження комп'ютера під управлінням Windows або Unix, відновить роботу ураженої системи безкоштовно за допомогою Dr.Web LiveCD!
- <http://avptool.virusinfo.info/ru> Kaspersky® Virus Removal Tool - це програма для лікування зараженого комп'ютера від вірусів, троянських і шпигунських програм, а також від будь-якого іншого шкідливого ПЗ. У своїй роботі Kaspersky® Virus Removal Tool використовує ефективні алгоритми виявлення шкідливих програм з арсеналу Антивірусу Касперського® і AVZ. (Пряме посилання для скачування: <http://devbuilds.kaspersky-labs.com/devbuilds/AVPTool>)
- <http://www.comss.ru> Сайт присвячений антивірусним програмам (обов'язково відвідайте).
- <http://www.agantispy.ru> AGAVA AntiSpy - інструмент для боротьби з програмами-шпигунами.
- <http://www.agfirewall.ru> AGAVA Firewall - повний контроль усієї мережевої активності.
- <http://www.ixbt.com/news/soft/index.shtml?13/98/98> Антивіруси: Dr.Web CureIt!
- <http://www.bezpeka.com/ru> Портал "Центр інформаційної безпеки".
- <https://www.virustotal.com> Онлайн перевірка файлу на наявність вірусів.
- <http://www.google.ru/goodtoknow> Це корисно знати. (На російській мові)
- <http://www.google.com/intl/uk/goodtoknow> Варто знати. (На українській мові)

Виховна робота

- <http://interneshka.net> Міжнародний дитячий творчий онлайн-конкурс «Інтернешка» з безпечного використання Інтернету та мобільного зв'язку.
- <http://onlandia.org.ua> Безпека дітей в Інтернеті.
- <http://harmonia.okis.ru> "Гармонія сімейного життя". Сайт для старшокласників та старшокласниць.
- <http://www.thelastlecture.com> Рэнди Пауш. Остання лекція.
- <http://www.snob.ru/selected/entry/14139> Лекція про наркотики.

Дошкільне виховання та початкова школа

- <http://www.solnet.ee> "Сонечко" - SolNet.EE - щоденний пізнавально-розважальний російськомовний портал для дітей, батьків та педагогів. Конкурси і вікторини, віртуальна школа для малюків, ігри і мультфільми, методики раннього навчання, консультації

дитячих фахівців, сценарії свят, батьківський досвід, служба розсилки віртуальних листівок.

- <http://ua.ua.info> Цей сайт буде цікавим батькам та працівникам дошкільних навчальних закладів.
- <http://puzkarapuz.org> Все для дітей та батьків.
- <http://www.ukrdeti.com> Форум "Дошкільна освіта"
- <http://tanja-k.chat.ru/> Сайт з матеріалами на допомогу вихователям та методистам ДНЗ.
- www.danilova.ru/ Ранній розвиток дитини

Корисні сайти з різних предметів

- <http://www.uroki.net> Метою даного сайту, є допомога молодим і починаючим вчителям у складанні поурочного і тематичного планування, сценаріїв шкільних свят, в розробці відкритих уроків з різних шкільних предметів, класних годин.

Біологія

- <http://bioword.narod.ru> "Біологічний словник ONLINE"- універсальне довідкове інтернет-видання, призначене як для біологів, так і для широкого кола представників суміжних наук, учнів і всіх, хто цікавиться живою природою.
- <http://sbio.info> Перше біо співтовариство.
- <http://biology.civica.org> Асоціація вчителів біології України.

Географія

- <http://geosite.com.ua> Географічний портал.
- <http://geo2000.nm.ru> Географія - найкращий географічний портал світу (назва сайту).
- <http://worldgeo.ru> Проект "Всесвітня Географія".
- <http://geo.1september.ru> Сайт "Я йду на урок географії" (російський сайт, створений на основі матеріалів газети "Географія").
- <http://geographer.ru> Сайт "Географія".
- <http://maps.yandex.ru> Яндекс.Карти.
- <http://www.geoman.ru> Бібліотека та енциклопедія з географії
- <http://planetolog.ru> Вся планета на одному сайті. Всі міста Росії, усі країни світу ... Все, все, все, що може допомогти школярам у вивченні географії.
- <http://www.rgo.ru> Російська географічна спільнота.
- <http://www.geografia.ru> Спільнота мандрівників "Географія".
- <http://geo2000.nm.ru> Географічний портал.
- <http://geo-tur.narod.ru> Географія країн і континентів, карти країн світу і материків, ЕГП, історія країн світу. Населення та клімат країн світу. Статистичні дані, цікаві факти, словник з географії.
- <http://www.mirkart.ru> Світ карт. Проект задуманий як відкритий, соціально орієнтований і науково-освітній інтернет-ресурс, адресований широкому колу користувачів російськомовного сегменту Інтернету.
- <http://www.flags.ru> Всі прапори світу.
- <http://www.karty.narod.ru> Тут розміщені, розміщуються або будуть розміщені самі "невловимі" карти у світі.
- <http://geo.historic.ru> Країни світу. Географічний довідник.
- <http://www.geoport.ru> Короткі географічні довідки по країнам світу.
- <http://afromberg.narod.ru> Уроки географії та економіки. Сайт вчителя географії А.Е. Фромберга.

- <http://materiki.h18.ru> За допомогою сайту Ви можете здійснити подорож по всій земній кулі. Автори сайту рекомендують його для учнів початкової і середньої школи. Наприклад, він може використовуватись при вивченні теми "Земля - наш космічний дім. Материка Землі."
- <http://www.watermap.com.ua> "У пошуках чистої води" - екологічна подорож.
- <http://osvitanet.com.ua> Навчально-методичний сайт ПрАТ "Інститут передових технологій".

Зарубіжна література

- <http://letter.com.ua> Афоризми.
- <http://www.wisdoms.ru> Афоризми, цитати, вислови великих людей.
- <http://www.slovoedia.com> Російські тлумачні словники онлайн.

Іноземна мова

- <http://englishtips.org> Все для вчителя англійської мови.
- <http://pereklad.online.ua> Перекладач онлайн.
- <http://translate.google.com.ua> Переклад тексту, веб-сторінок і документів.
- <http://school2-chernig.ucoz.ru> Study English with us! Допомога учням, вчителям ТА батькам при вивченні англійської мови.
- <http://ru.livemocha.com> Найбільша в світі онлайн спільнота вивчаючих іноземні мови.
- <http://forwunderkind.narod.ru> Німецька мова для вундеркіндів.
- <http://ru.dictionarist.com> Сайт Dictionarist.com. Тут ви можете скористатися послугами звукового перекладу слів з англійської, португальської, німецької, французької, італійської, російської, турецької, голландської, грецької, китайської, японської та корейської мов і навпаки.
- <http://lingualeo.ru> Найкращий (на думку розробників ресурсу) сервіс для вивчення англійської мови. Спробуйте.

Інформатика

- <http://sites.google.com/site/informatikavskoli> Інтернет-підтримка вивчення інформатики у загальноосвітніх навчальних закладах.
- <http://www.osvita.info> Інформатика в Україні.
- <http://www.klyaksa.net> Інформатика та інформаційно-комунікаційні технології в школі. Дуже корисний сайт.
- <http://informatic.org.ua> Форум інформатиків України.
- <http://itosvita.ucoz.ua> Інформатика у 12-річній школі.
- <http://osvitaonline.googlepages.com> Онлайн освіта - профільне навчання.
- <http://galanet.at.ua> Сайт присвячено освітнім веб-ресурсам, методиці їх використання і проектування. Мета створення сайту - зібрати в одному місці матеріал з даної теми та надати можливість студентам, учителям, викладачам обмінюватись досвідом щодо використання та створення освітніх веб-ресурсів.
- <http://kafinfo.org.ua> Сайт кафедри інформатики ХНПУ імені Г.С. Сковороди.
- <http://sites.google.com/site/choippo> Проект відділу інформаційних технологій Чернігівського ОППО ім. К. Д. Ушинського.
- <http://www.spohelp.ru> Пакет вільного програмного забезпечення для освітніх закладів.
- www.osvita.ht.ua HiTech у школі. Всеукраїнське видання для вчителів.
- <http://www.ciit.zp.ua> Науково-методичний центр інформатики та інформаційних технологій навчання Запорізького ІІПО.
- <http://linux.armd.ru> Пакет вільного програмного забезпечення для навчальних закладів Росії.
- <http://www.linuxformat.ru> Сайт журналу "Linux Format".

- <http://www.metod-kopilka.ru> Методична скарбничка вчителя інформатики.
- <http://kpolyakov.narod.ru> Сайт доктора технічних наук, професора кафедри суднової автоматики і вимірювань СПбГМТУ, вчителя інформатики ГОУ ЗОШ № 163 м. Санкт-Петербурга Полякова Костянтина Юрійовича. Обов'язково відвідайте. (Велика колекція презентацій, та багато інших корисних матеріалів.
- <http://www.vasromanter.narod.ru> Сайт вчителя інформатики Васильченка Романа Миколайовича.
- <http://www.gomlab.com/ru> У Вас проблеми з переглядом відео? Ми пропонуємо Вам один з кращих медіа програвачів!
- <http://www.dvdvideosoft.com/ru> Безкоштовні програми для роботи з відео.
- <http://www.any-video-converter.com> Безкоштовні програми для роботи з відео.
- <http://ru.openoffice.org> Російська сторінка OpenOffice.org.
- <http://www.comp-science.narod.ru> Вчителям інформатики та математики та їх допитливим учням.
- <http://www.soft-5ye.xost.ru> Програмний комплекс КТС Net.
- <http://kafinfo.org.ua/korysni-posylannya>

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ З ІНФОРМАТИКИ

- <http://comp-doctor.ru> Комп'ютер і здоров'я.
- <http://videouroki.net> Інформатика, Уроки Інформатики, Відеоуроки з інформатики.
- <http://fo.ru> Безкоштовний конструктор сайтів на хмарних технологіях.
- <http://www.ucoz.ru> Безкоштовний конструктор сайтів на хмарних технологіях.
- <http://www.kan-studio.ru> Kandidat CMS - найпростіша система побудови сайтів, яка не використовує бази MySQL, і працює на PHP, має панель управління, вбудований редактор для зручного створення сторінок.
- <https://sites.google.com/site/teacherinfif> Інформатика в Івано-Франківській області.
- <http://ki.at.ua> Кабінет інформатики.
- <http://school.cit.zp.ua> Шкільний курс інформатики.
- <http://volodymyr-brovarnyk.edukit.cn.ua> Персональний сайт вчителя інформатики та математики Броварника Володимира Борисовича.

Математика

- <http://sites.google.com/site/matematikaonlajn> Сайт присвячено підтримці вивчення математики в загальноосвітніх навчальних закладах України.
- <http://mathedu.ru> Інтернет-бібліотека. Тут можна безкоштовно завантажити електронні книги та статті з математики, методики викладання та історії освіти.
- <http://www.formula.co.ua> Математика для школи.
- <http://www.math.ru> На сайті ви знайдете книги, відео-лекції, цікаві математичні факти, різні за рівнем і тематикою завдання, історії з життя математиків - все те, що допоможе поринути у дивовижний і захоплюючий світ математики.
- <http://www.mccme.ru> Московський центр безперервної математичної освіти.
- <http://www.etudes.ru> На сайті представлені етюди, виконані з використанням сучасної комп'ютерної 3D-графіки, захоплююче і цікаво розповідають про математику та її додатки, серед яких цікаві науково-популярні розповіді про сучасні завдання математики та мультфільми, що по-новому розкривають відомі сюжети.
- <http://www.mathnet.ru> Інформаційна система Math-Net.Ru - це загальноросійський математичний портал, що надає російським і закордонним математикам різні можливості в пошуку інформації про математичне життя в Росії.
- <http://www.dpva.info> Інженерний довідник.
- <http://mathworld.ru> Світ математики.
- <http://webmath.exponenta.ru> Сайт самостійної студентської роботи. Обов'язково відвідайте.

- <http://exponenta.ru> Освітній математичний сайт.
- <http://www.geogebra.org> Сайт системи динамічної комп'ютерної математики GeoGebra.
- <https://sites.google.com/site/geogebraukraieni> GeoGebra в Україні.
- <https://sites.google.com/site/geogebrachernigiv> Центр GeoGebra "Інститут GeoGebra Чернігів, Україна".
- <https://sites.google.com/site/biblkompmoed> Бібліотека комп'ютерних моделей.
- <https://sites.google.com/site/biblkompmodelej> Бібліотека комп'ютерних моделей (на російській мові).
- <http://kafinfo.org.ua/geogebra> Інститут GeoGebra Харків, Україна.
- <http://www.dl.bsu.by/course/view.php?id=426> Мінський інститут GeoGebra, Білорусь.
- <http://www.geogebraTube.org> GeoGebraTube.
- <http://gmt.org.ua> (<http://gp.gmt.org.ua> та <http://3d.gmt.org.ua>) <http://mathforum.at.ua> Сайти Комарівського В'ячеслава Дмитровича, студента інституту математики фізики і технологічної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.
- <http://mathematicsbhilai.blogspot.in> Блог Sanjay Gulati "Математична академія" (мова англійська).
- <http://www.dgeometry.ru> Динамічна геометрія для школи.
- <http://www.mathege.ru> Відкритий банк завдань з математики.
- <http://karmanform.ucoz.ru> Карман для математика.
- <http://ilib.mirror1.mccme.ru> Невелика фізико-математична інтернет-бібліотека. Обов'язково завітайте.
- <http://www.problems.ru> Інтернет-проект «Задачі» призначений для вчителів і викладачів, як допомога при підготовці уроків, гуртків та факультативних занять у школі.
- <https://sites.google.com/site/visualmatem> Сайт творчо працюючих вчителів математики.
- <http://www.fxvz.ru> Формули з математики.
- <http://www.comp-science.narod.ru> Вчителям інформатики та математики та їх допитливим учням.
- <http://mathurl.com> Вставка LaTeX - формул.
- <http://livegeometry.com> Live Geometry - вдосконалений онлайн-аналог DG.
- <http://webmath.exponenta.ru> Для тих хто вивчає та викладає математику.
- <http://eek.diary.ru/p148941323.htm> Сторінка І.Ф. Шаригіна.
- <http://www.ega-math.narod.ru> Сайт "Математика цікава для мене".
- <http://kafinfo.org.ua/index.php/mathematika/matematyka/187> Інтернет-ресурси з математики.
- <http://kafinfo.org.ua/index.php/mathematika/matematyka/185> Посилання на сайти присвячені математичним пакетам.
- <https://sites.google.com/site/vcitelumatematiki> Сайт для методистів РНМЦ, методистів-кореспондентів та вчителів математики.
- <http://math.teacher.msu.ru> Асоціація вчителів та викладачів математики.
- <http://matematika21vek.ucoz.ru> Математика XXI сторіччя.
- <https://sites.google.com/site/gradient19sdn> Сайт вчителів математики 19 школи м. Дніпропетровська.
- <http://urokimatematiki.ru> Математика, презентації до уроків математики, відеоуроки (на російській мові).
- <http://mathlessons.ucoz.com> Мультимедійна дошка на уроках математики в 5-6-х класах.
- <http://www.3dg.com.ua> Інтерактивні 3D моделі.
- <https://sites.google.com/site/spilnotamatematiki> Мережева спільнота вчителів математики міста Києва.
- <http://www.wolframalpha.com> Розв'язування математичних задач, онлайн (англомовний сайт).
- <http://eek.diary.ru/p166990352.htm> Книжкові полиці спільноти DIARY.
- <http://www.kokch.kts.ru/math> Тести з математики (на російській мові).
- <http://ist-matemat.at.ua> Історична мозаїка в математиці.

- <http://www.shevkin.ru> Математика. Школа. Майбутнє.
- <http://www.geometry.ru> Геометричний сайт.
- <http://eek.diary.ru> Містить велику бібліотеку літератури присвяченої математиці та її викладанню.
- <http://hijos.ru> Сайт "Математика, яка мені подобається".
- <http://www.wolframalpha.com> Wolfram|Alpha.
- <http://www.school.ioffe.ru> Фізико-технічна школа академічного університета.

Музичне мистецтво

- <http://www.plus-msk.ru> Колекція фонограм.
- <http://www.karaoke.ru> Караоке. Тексти пісень, фонограми.
- <http://www.intoclassics.net> Сайт "занурення в класику". Містить величезну кількість записів класичних творів.
- <http://notes.tarakanov.net> Нотний архів Бориса Тараканова. Сама назва говорить про себе. Від себе додам, що це напевно найбільше зібрання нот у рунеті.
- <http://igraj-poj.narod.ru> Ноти дитячих творів.
- <http://7not.ru/notes> Ще один сайт з дитячими творами, і творами для початківців.
- <http://www.vse-noti.narod.ru> Ноти для баяна і акордеона.
- <http://notes.vg.co.ua> Нотний архів Вікторії Гаврик.
- <http://musicmp3.spb.ru> Музика в форматі mp3. Не тільки класична, а й сучасна.
- <http://classic.chubrik.ru> Ще одна колекція записів класичної музики. Крім власне музики є ще й короткі біографічні довідки про композиторів.
- <http://mp3complete.net> Тут можна безкоштовно скачати інструментальну класичну музику (всю або майже всю), що вивчається в курсі музичної літератури та історії музики. Крім того, безкоштовно доступні повні зібрання творів деяких композиторів. Формат звукових файлів - mp3. Також є біографії композиторів і опис їхньої творчості.
- <http://www.classicmp3.ru> Не дуже велика колекція, але може кому і знадобиться.
- http://onway.narod.ru/music_klassic.htm Деякі твори Мусоргського, Римського-Корсакова, Рахманінова, Чайковського, Прокоф'єва, Стравінського, Бетховена, Шопена, Рубінштейна, Верді, Боккеріні, Гуно, Глінки, Огінського, Баха, Ребікова.
- <http://www.classic-music.ru/music.html> Сайт з класичною музикою.
- <http://www.fonogramm.net> Фонограми і мінусовки естрадних пісень.
- <http://zwuk.com.ua/minusovka.html> Фонограми і мінусовки.
- <http://www.fonogramka.net> Колекція мінусовок.
- <http://minusovki.kiev.ua> Сайт з мінусовками і фонограмами пісень.
- <http://plus-msk.ru> Безкоштовні мінусовки.
- <http://www.forumklassika.ru> Форум про класичну і не тільки класичну музику. Більшість учасників - професійні музиканти, тому часто там піднімаються й обговорюються цікаві питання з теорії, історії музики, музикознавства, що проходять зараз концертах, конкурсах тощо.
- <http://music70-80.narod.ru/school.htm> Пісні про школу і для школи.
- <http://www.grandisplay.ru> Музика для дітей.
- <http://www.samuraev.narod.ru/music/deti/dt000.htm> Дитяча музика на сайті Федора Самураєва.
- <http://www.children-music.ru> Дитяча музика. Саундтреки з мультфільмів, дитячих фільмів тощо.
- http://super-portal.net/download/musik_rus/rus_pop/41648-detskie-pesni-200-xitov-cd2-2009.html Дитячі пісні. Пісні з фільмів, мультфільмів.
- <http://www.prodety.ru/music.html> Пісні для дітей.
- <http://audacity.sourceforge.net> Офіційний сайт вільного звукового редактора Audacity.
- <http://www.audacity.ru> Підручник з Audacity.
- http://manual.audacityteam.org/man/Main_Page/ru Керівництво по використанню звукового редактора Audacity.

- <http://talschool-arhiv.ucoz.ua> Шкільний музичний сайт.

Трудове навчання

- e.ogr.ua Зібрано безліч необхідних матеріалів для вчителів трудового навчання
- <http://ukr-igrashka.narod.ru/> Сайт «Українська народна іграшка» пропонує цікаву інформацію та зображення які можна використати учителю трудового навчання (для 5 класу іграшки з фанери, для 7 класу іграшки з точеними деталями)
- <http://www.apibd.ru/> Сайт для тих, хто цікавиться в'язанням виготовленням різноманітних поробок з деревини та фанери. В основі сайту матеріали з різних книг для рукоділля та майстрування.
- <http://stranamasterov.ru> Сайт містить багато корисної інформації для творчого вчителя.
- <http://domaschnie-remesla.narod.ru/> Сайт «Домашине ремесла». На сайті є фотографії робіт різної складності, креслення та схеми різноманітних виробів.
- <http://teacherysk.mylivepage.com/> Сайт з матеріалами переважно для учителів трудового навчання. Зібрані матеріали з художньої обробки деревини та фанери.
- [.mirsamodelok.ru/](http://mirsamodelok.ru/) Сайт «Мир самоделок» містить багато корисної інформації з виготовлення різноманітних поробок.
- <http://trudovichka.ucoz.ru> Сайт вчителів трудового навчання Ільницької Тетяни Володимирівни і Лебеденко Світлани Геннадіївни.
- <http://edu.ascon.ru/schools> Рішення АСКОН в школах, ліцеях та гімназіях.

Українська мова та література

- <http://www.ukrlib.com.ua> Бібліотека української літератури.
- <http://lucl.lucl.kiev.ua> Публічна бібліотека імені Лесі Українки.
- <http://www.slovnky.net> Словник.net - найповніший та найактуальніший універсальний тлумачний словник української мови в мережі. Він містить понад 220 000 словникових статей та понад 20 000 фразеологізмів.
- http://lucl.lucl.kiev.ua/start/lit_ukr.html Українська література. (Каталог сайтів з літературою на українській мові.)
- <http://www.ukrlib.com.ua> Найбільша в інтернеті електронна бібліотека української літератури, яка крім українських книжок пропонує також літературну енциклопедію, біографії, шкільні твори, учнівські реферати, стислі перекази змісту творів з української та зарубіжної літератури.
- <http://kazka.in.ua> Українська казка.
- <http://www.rozum.org.ua> Словники.

Фізика

- <http://sites.google.com/site/kafedrapmdit> Сайт кафедри природничо-математичних дисциплін та інформаційних технологій ЧОППО ім. К. Д. Ушинського.
- <https://sites.google.com/site/vvtuvir> Сайт "Всеукраїнського відкритого турніру юних винахідників і раціоналізаторів".
- <http://sites.google.com/site/edisonixxi> Всеукраїнський конкурс юних дослідників та винахідників "Едісони XXI століття".
- <http://sp.bdpu.org> Сайт-каталог навчальних матеріалів з шкільної фізики!
- <http://class-fizika.narod.ru> Популярно про фізику. Цікаві матеріали з фізики для школярів, вчителів і всіх допитливих.
- <http://elkin52.narod.ru> Цікаві завдання з фізики, питання в поході і на природі, туристичні спостереження, Шерлок Холмс і його питання, Вовочкині завдання, тести, ...
- <http://aufu.host-ua.org.ua> Всеукраїнська громадська організація "Асоціація учителів фізики "Шлях освіти - XXI".
- <http://cmodel.in.ua> Комп'ютерне моделювання фізичних явищ.

- <http://nh.at.ua> Сайт учителя фізики Запорізької гімназії №31 Хляпової Ілони. Фізика, природознавство, математика, підручники, довідники, збірники задач, олімпіадні задачі, відео файли, презентації, розробки уроків, тести, портфоліо учителя, каталог освітніх сайтів.

Фізична культура

- <http://www.tnpu.edu.ua/kurs/250> плавання з методикою викладання.

Хімія

- <http://www.chem.msu.su> Хімічна інформаційна мережа Росії.
- <http://www.hemi.nsu.ru> А. В. Мануйлов, В. І. Родіонов "Основи хімії. Електронний підручник."
- <http://www.chemistry.ssu.samara.ru> "Органічна хімія" Електронний підручник для середньої школи. (Автори - Дерябіна, Кантарія, Соловов, Самарський університет, каф. Орг. Хімії.)
- <http://www.alhimik.ru> Поради абітурієнту. Вчителю хімії. Довідник (дуже велика підбірка таблиць та довідкових матеріалів). Весела хімія. Новини, Олімпіади, Кунсткамера (маса цікавих історичних відомостей) та ін.

Допомога учням, абітурієнтам, студентам та їх батькам

- <http://www.repetitor.ua> Пошук репетиторів та репетиторства.
- <http://www.parta.com.ua> Освіта в Україні: довідник абітурієнта, курсове навчання, каталог репетиторів, реферати та багато іншої інформації для школярів і студентів.
- www.repetitor.net.ua Домашній репетитор.
- <http://tvoyrepetitor.com.ua> Компанія «Репетитори України»
- <http://ua.repetitors.info> Ваш репетитор.
- <http://tutorion.ru> Заняття з репетитором через Інтернет.
- <http://www.moyashkola.com> Портал для школярів "Моя школа".

Діти, батьки та ІКТ

- <http://onlandia.org.ua> Безпека дітей в Інтернеті.
- <http://explore.live.com/windows-live-family-safety-xp> Безпека сім'ї Windows Live для Windows XP.
- http://support.mozilla.com/uk/kb/Батьківський_контроль Батьківський контроль.

Робота з обдарованими дітьми

- <http://man.gov.ua> Мала академія наук (сайт).
- <http://www.iod.gov.ua> Інститут обдарованої дитини АПН України.
- <http://sites.google.com/site/edisonixxi> Всеукраїнський конкурс юних дослідників та винахідників "Едісони ХХІ століття".
- <https://sites.google.com/site/vvtuvir> Сайт "Всеукраїнського відкритого турніру юних винахідників і раціоналізаторів".
- <http://www.man.rv.ua> Рівненська Мала академія наук учнівської молоді.

Сайти для дітей

- <http://online-bezpeka.kyivstar.ua/ru/projects/kidsininet/savesites> Безпечні інтернет-сайти для дітей.
- <http://kids.rin.ru/> Дитячий портал

- <http://kazkar.at.ua> Дитячий сайт Казкар.
- <http://detsad-kitty.ru> Сайт для дітей та дорослих.
- <http://abetka.ukrlife.org> Весела абетка. Дуже велика дитяча сторінка для маленьких українців. Абетки, казки, загадки, скоромовки, гумор, цікавинки, читанка...
- <http://puzkarapuz.org> Все для дітей та батьків.
- <http://www.children.edu-ua.net/> Портал «Діти України»
- <http://uneznajki.boom.ru/> Сайт «В гостях у Незнайки»
- <http://www.ukrtvory.com.ua> Сайт Бібліотека школяра присвячений шкільній освіті учнів восьмих - одинадцятих класів. На сайті максимально зібрана та інформація, яка стане у нагоді учню протягом всього навчального року.
- <http://www.ostriv.in.ua> Інтернет-Портал "Острів Знань" - ресурс, який буде корисний для вчителів, учнів та батьків.

Вікі-ресурси

- <http://eduwiki.uran.net.ua/wiki/index.php> Головна_сторінка ВікіОсвіта – мережеве об'єднання учасників навчально-виховного процесу.
- <http://uk.wikipedia.org/wiki> Головна_сторінка Вікіпедія (англ. Wikipedia) — це відкрита багатомовна вікі-енциклопедія.
- <http://uk.wikibooks.org> Український Вікіпідручник, відкрита та вільна бібліотека навчальної літератури, яку Ви можете поповнювати.

Про організацію навчально-виховного процесу для учнів з особливими освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів у 2015/2016 навчальному році

Сучасне законодавство України в галузі освіти забезпечує правові засади подальшого розвитку системи освіти в частині створення умов для навчання, реабілітації, соціальної адаптації, інтеграції в суспільство дітей з особливими потребами, у тому числі з інвалідністю.

Нині діти з особливими потребами можуть здобувати освіту у різних типах загальноосвітніх навчальних закладів: спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах (спеціальні загальноосвітні школи з продовженим днем, школи-інтернати, спеціальні навчально-виховні комплекси, об'єднання, навчально-реабілітаційні центри далі – НРЦ), загальноосвітніх школах зі спеціальними та інклюзивними класами. Для учнів, які за станом здоров'я не можуть відвідувати навчальний заклад, місцеві органи управління освітою організують індивідуальне або дистанційне навчання. Право вибору навчального закладу або форми навчання належить батькам дитини.

У спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах (далі – спеціальні навчальні заклади) з 1 вересня 2014 року запроваджено поетапне введення в дію нових навчальних планів, розроблених відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 р. № 607 (далі – Державний стандарт).

Державний стандарт розроблений з урахуванням Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до улаштування, утримання і режиму спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, та навчально-реабілітаційних центрів» (далі – Державні санітарні норми і правила), затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 20.02.2013 № 144, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 14 березня 2013 р. за № 410/22942.

З огляду на те, що Державними санітарними нормами і правилами зменшено гранично допустиме тижневе навчальне навантаження у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах, звертаємо увагу, що згаданою вище постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 р. № 607 затверджено базові навчальні плани таких закладів I ступеня, розраховані на структуру початкової школи у складі підготовчого, 1-4 класів. Відповідно строк навчання у такій початковій школі становить 5 років (включаючи обов'язковий підготовчий клас), що забезпечує достатню кількість навчальних годин для засвоєння змісту освітніх галузей у поєднанні з проведенням корекційно-розвиткової роботи.

З урахуванням поетапного переходу спеціальних навчальних закладів на нові навчальні плани і програми (лист МОН від 25.06.2014 № 1/9-335 «Про навчальні плани та програми спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів на 2014/2015

навчальний рік») робочі навчальні плани на 2015/2016 навчальний рік для загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, складаються:

для підготовчого, 1-3 класів – за Типовими навчальними планами спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (початкова школа), затвердженими наказом МОН України від 28.01.2014 № 80 (зі змінами, внесеними наказами МОН України від 11.02.2014 р. № 133 та від 15.07.2014 № 828);

для 4 класів – за Типовими навчальними планами спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, затвердженими наказом МОН України від 03.11.2004 р. № 849 (зі змінами, внесеними наказом МОН України від 11.09.2009 р. № 852);

для 5-6 класів – за Типовими навчальними планами спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, затвердженими наказом МОН України від 22.04.2014 № 504 (зі змінами, внесеними наказом МОН України від 11.06.2014 р. № 701);

для 7-10 класів – за Типовими навчальними планами спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, затвердженими наказом МОН України від 09.04.2015 № 416 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 26.08.2008 р. № 778;

для 11-12 класів – за Типовими навчальними планами спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженими наказом МОН України від 12.02.2015 № 134.

Усі навчальні плани приведені у відповідність до чинних Державних санітарних норм і правил.

Під час складання робочих навчальних планів для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, дозволяється перерозподіл до 15 відсотків навчального часу, визначеного інваріантною частиною Типових навчальних планів. Всередині освітньої галузі перерозподіл здійснюється за погодженням із місцевим органом управління освітою, між галузями – за погодженням із Міністерством освіти і науки України.

Навчальний процес у спеціальних навчальних закладів для дітей глухих та зі зниженим слухом організовується за програмами загальноосвітньої школи для 5-11 класів (програми розміщені на офіційному сайті Міністерства (www.mon.gov.ua)). Вчителі вносять корективи до них з урахуванням індивідуальних особливостей учнів глухих та зі зниженим слухом та строку навчання у школі II та III ступеня.

У межах програм для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (програми розміщені на офіційному сайті Міністерства (www.mon.gov.ua)) для дітей із складними вадами розвитку (глухих та зі зниженим слухом у поєднанні з розумовою відсталістю) дозволяється вносити корективи з урахуванням індивідуальних особливостей даної категорії дітей.

Навчальні плани для учнів з помірною розумовою відсталістю складаються на основі Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних

закладів I ступеня для розумово відсталих дітей з українською чи російською мовою навчання з урахуванням особливостей психофізичного розвитку учнів.

Навчання дітей з помірною розумовою відсталістю здійснюється за спеціальними навчальними програмами для спеціальних навчальних закладів для розумово відсталих дітей та (або) за індивідуальною навчальною програмою. Допускається адаптація змісту освіти до пізнавальних можливостей учнів, що виявляється в зменшенні обсягу матеріалу, його спрощенні за характером і структурою, збільшенні кількості годин на вивчення окремих тем та постійне повторення навчального матеріалу у поєднанні з предметно-практичною діяльністю.

Корекційно-розвитковою складовою інваріантної частини навчальних планів спеціальних навчальних закладів регламентується організація системної реабілітаційної роботи з учнями (вихованцями): розвиток слухового сприймання; розвиток зорового сприймання; розвиток мовлення; корекція пізнавальної діяльності; формування навичок просторового орієнтування; соціально-побутове орієнтування; формування компенсаторних способів діяльності; практичне використання знань, умінь і навичок (предметно-практична діяльність); розвиток комунікативної діяльності і творчості; фізичний розвиток. Така робота передбачає вирішення специфічних завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку учнів, і потребує впровадження особистісно орієнтованих програм навчання та реабілітації за індивідуальним та диференційованим підходом.

На основі узагальнення матеріалів вивчення діяльності навчальних закладів, інформацій органів управління освітою, листів батьків, громадських організацій можна зробити висновок, що можливості здійснення комплексної реабілітації в умовах спеціальної загальноосвітньої школи (школи-інтернату) використовуються недостатньо. Режимом функціонування спеціальних навчальних закладів передбачено проведення навчально-реабілітаційного процесу у першій та другій половині дня із забезпеченням постійного фахового психолого-педагогічного супроводу. Це, насамперед, передбачає продовження активної реабілітаційної роботи в другій половині дня з використанням фахового потенціалу, досвіду роботи вихователів, які в більшості випадків є досвідченими педагогічними працівниками.

З урахуванням особливостей навчально-пізнавальної діяльності учнів з порушеннями слуху типові навчальні плани для дітей глухих та зі зниженим слухом розроблені з урахуванням пріоритетів білінгвального (двомовного) навчання (інтеграція словесної мови як мови навчання з українською жестовою мовою (далі – УЖМ) як мовою опанування та інтеграція УЖМ як мови навчання з словесною мовою як мовою опанування). Такий підхід схвалюють наукові, методичні працівники, педагоги спеціальних навчальних закладів.

Двомовне навчання у спеціальних навчальних закладах для дітей глухих та зі зниженим слухом передбачає одночасне використання двох мов (словесної та УЖМ). УЖМ вивчається не лише як окремий предмет, а й використовується як засіб вивчення інших предметів. У старших класах особливо важливо забезпечувати зростання питомої ваги словесної мови з відповідним зменшенням обсягу використання УЖМ. За таких умов розширюється сфера використання словесної мови і забезпечується більш успішне формування в учнів мовленнєвих

умінь. При цьому, за належної організації навчання, рівень засвоєння змісту предмета підвищується.

Не менш важливою є робота з розвитку продуктивних видів мовленнєвої діяльності – говоріння й письма. Необхідно спрямовувати увагу на розвиток уміння учнів з порушеннями слуху будувати діалоги та монологічні висловлювання за навчальним матеріалом і відповідними мовленнєвими ситуаціями.

Виконанню таких завдань сприятиме системна корекційно-розвиткова робота з розвитку слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови у глухих дітей та з розвитку слухового сприймання та формування вимови у дітей зі зниженим слухом із забезпеченням міжпредметних зв'язків.

Обов'язковою складовою у запровадженні двомовного навчання має стати робота з батьками учнів, громадськими організаціями тощо, спрямована на роз'яснення соціальної потреби в такій моделі навчання, її переваг, особливо у створенні передумов для подальшої соціалізації учнів та випускників з порушенням слуху.

Нагадуємо, що Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей з особливими освітніми потребами (за нозологіями), щороку розміщується на офіційному сайті Міністерства та в Інформаційному збірнику МОН.

Права дітей з порушеннями психофізичного розвитку закріплені низкою законодавчих актів, спрямованих на забезпечення їм рівних з іншими дітьми можливостей для реалізації своїх конституційних прав, у тому числі права на освіту, та недопущення їх дискримінації.

Запровадження інклюзивного навчання дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі передбачає створення відповідних умов: доступність будівель і приміщень, використання адекватних форм і методів навчально-виховної роботи, психолого-педагогічний супровід, співпраця з батьками (особами, які їх замінюють).

Нагадуємо, що відповідні методичні листи розміщені на офіційному веб-сайті Міністерства і науки України в рубриці «Освіта дітей з особливими потребами».

Організація інклюзивного навчання передбачає надання дитині з особливими освітніми потребами психолого-педагогічної корекційної допомоги. Корекційно-розвиткові заняття проводяться в окремому приміщенні, простір якого слід розподілити з урахуванням потреб учнів. Зокрема, у приміщенні потрібно створити функціональні зони: навчальну, ігрову, зону релаксації, сенсорну тощо.

Відповідно до контингенту учнів з особливими освітніми потребами керівник навчального закладу визначає кількість учителів-дефектологів, асистентів учителя та, за потребою, асистентів дитини. Це відповідає пункту 3 наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів» від 06.12.2010 № 1205, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 22 грудня 2010 р. за № 1308/18603, яким встановлено, що за рахунок спеціального фонду загальноосвітні навчальні заклади можуть уводити додаткові посади.

Додаткові посади можуть уводитися рішенням сесії місцевої влади за рахунок видатків місцевого бюджету. Це врегульовано частиною першою статті 14 Закону України «Про освіту», де йдеться про повноваження органів виконавчої

влади та органів місцевого самоврядування, серед яких – встановлювати, не нижче мінімальних нормативів, визначених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти, обсяги бюджетного фінансування навчальних закладів системи освіти, що є комунальною власністю, та забезпечувати фінансування витрат на їхнє утримання.

У разі відсутності можливості введення додаткової посади, зокрема асистента дитини, таку функцію можуть виконувати один із батьків або особа, визначена батьками (особа, яка їх замінює) в їхній письмовій заяві. Це співвідноситься із статтею 59 Закону України «Про освіту» та статтею 12 Закону України «Про охорону дитинства», якими на батьків покладається відповідальність за виховання, навчання і розвиток дитини.

Батьки та особи, які їх замінюють, зобов'язані постійно дбати про фізичне здоров'я, психічний стан дітей, створювати належні умови для розвитку їх природних здібностей. Батьки є учасниками навчально-виховного процесу, мають сприяти здобуттю дітьми освіти у навчальних закладах або забезпечувати повноцінну домашню освіту відповідно до вимог щодо її змісту, рівня та обсягу.

З урахуванням зазначеного, керівники загальноосвітніх навчальних закладів, у яких навчаються діти із складними порушеннями розвитку, у тому числі діти з аутизмом, синдромом Дауна та інші, зобов'язані забезпечити доступ до навчально-виховного процесу асистента дитини з числа батьків або осіб, які їх замінюють, з урахуванням вимог санітарного законодавства.

Законодавство в галузі освіти передбачає можливість створення загальноосвітнього навчального закладу нового типу – навчально-реабілітаційний центр (для дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими складними вадами розвитку). Саме у таких центрах діти з інвалідністю, ускладненою тяжкими порушеннями розвитку (у тому числі діти, які самостійно не пересуваються), можуть здобувати освіту відповідного рівня у поєднанні з реабілітаційними послугами.

Система наукового обґрунтування та фахового супроводження процесу реабілітації дітей з тяжкими порушеннями розвитку в умовах їхнього навчання в НРЦ передбачає послідовне вирішення комплексних проблем, починаючи від складання індивідуальних навчально-реабілітаційних програм на основі індивідуальної програми реабілітації дитини-інваліда з наступним їх коригуванням. При цьому педагогічними, медичними працівниками забезпечується специфічність процесу реабілітації дитини з інвалідністю на основі здійснення індивідуального підходу, оскільки такі діти потребують фахового супроводження і підтримки на всіх вікових етапах, особливо в дошкільному та молодшому шкільному віці.

Діти з тяжкими порушеннями опорно-рухового апарату, які самостійно не пересуваються і потребують індивідуального догляду, зараховуються до інклюзивних груп при забезпеченні постійного супроводу асистентом дитини. Така норма встановлена пунктом 7 Порядку комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах, затвердженого спільним наказом МОН та МОЗ від 06.02.2015 за № 104/52.

З урахуванням актуальності питання звертаємо увагу на можливість створення, за наявності відповідної кількості дітей, окремих класів для учнів з розладами спектра аутизму. Саме у таких класах створюється навчально-корекційне середовище, що забезпечує індивідуальний психолого-педагогічний

супровід учнів з розладами спектра аутизму для їх адаптації до шкільного життя та підготовки до навчання у спеціальних або загальноосвітніх навчальних закладах. Цьому сприятиме навчання дітей з аутизмом за індивідуальними програмами, складеними з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку кожної дитини.

Для формування навичок соціальної поведінки такі діти потребують спеціальних умов у спеціально організованому середовищі. Чим раніше таке середовище для дитини буде створено, тим успішнішою буде її адаптація та менше її розвиток відхилятиметься від норми.

Директор департаменту загальної
середньої та дошкільної освіти

Ю. Г. Кононенко